

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Finnmark politidistrikt

Deres referanse:
21/139258 – 4

Vår referanse:
21/152813 - 4

Dato:
25.11.2021

Høringssvar - Forslag til endringer i barnevernloven og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven

Finnmark politidistrikt viser til høringsnotat fra barne- og familiedepartementet av 12.10.2021 om endringer i barnevernloven og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven (Politiattest for ansatte i Bufetat som er i kontakt med mindreårige mv.).

I høringsnotatet foreslår Barne- og familiedepartementet at Barne-, ungdoms og familieetats (Bufetat) adgang til å innhente politiattest utvides. Det foreslås for det første at Bufetat kan bekrefte formålet ved innhenting av politiattest for fosterforeldre. For det andre foreslås det at Bufetat har ansvaret for at politiattest blir krevet fremlagt av private som tar i mot barn som avlastningstiltak for beredskapshjem eller spesialiserte fosterhjem. For det tredje foreslår departementet å innføre krav om politiattest for personer som ansettes i eller utfører oppgaver på vegne av Bufetat, og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn.

Finnmark politidistrikt har gjennom Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester ansvaret for utstedelse av politiattester i Norge.

1. Hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet med politiattest for fosterforeldre

I høringsnotatet foreslår departementet at midlertidig hjemmel av 01.02.2021 for Bufetat til å bekrefte formålet med søknad om politiattest for fosterforeldre, innføres som en varig ordning. Departementet foreslår ikke å videreføre midlertidig hjemmel for private til å bekrefte formålet med søknad om politiattest.

Finnmark politidistrikt er enig i at midlertidig hjemmel for private aktører til å bekrefte formål med søknad om politiattest ikke bør videreføres. Finnmark politidistrikt har imidlertid noen innvendinger mot at Bufetat gis adgang til å bekrefte formålet med politiattest for fosterforeldre i de tilfeller kommunen skal foreta vandelskontrollen av fosterforeldrene. Vi anmoder departementet om å vurdere en annen løsning for innhenting av politiattest for fosterforeldre innenfor ordlyden i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum.

Finnmark politidistrikt

Adgang til å bekrefte formålet med søknad om politiattest for fosterforeldre

Politiregisterloven § 44 andre ledd bestemmer at den som begjærer utstedelse av politiattest, må dokumentere at vedkommende oppfyller vilkårene for å få politiattest utstedt. Vilkårene for å utstede politiattest er regulert i politiregisterforskriften § 36-1. Politiregisterforskriften § 36-1 nr. 1 bestemmer at det bare kan utstedes politiattest til den som oppfyller vilkår som er oppstilt i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov som hjemler krav om politiattest. Vurderingen av om vilkårene for å utstede politiattest er tilstede, har en side mot at det bare kan utstedes politiattest i de situasjoner der en mottaker har hjemmel i lov eller forskrift som gir mottakeren grunnlag for å be om politiattest. Legitimitetshensyn taler for at det er pliktsubjektet etter loven som inneholder hjemmelsgrunnlaget med krav om politiattest, som skal dokumentere at vedkommende søker oppfyller vilkårene for å få politiattest utstedt.

Tilsvarende taler sammenhengen i regelverket for politiattester mot en løsning hvor en annen aktør enn pliktsubjektet etter lovhjemmelen, kan dokumentere at søkeren oppfyller vilkårene i hjemmelsgrunnlaget for krav om politiattest. For eksempel kan en fornyet vandelskontroll bare finne sted dersom brukeren, jf. § 28-3 nr. 5, er identisk med mottakeren av den opprinnelige politiattesten, jf. § 28-3 nr. 4, jf. politiregisterforskriften § 35-1 første ledd. Hvis Bufetat gis hjemmel til å bekrefte formålet med søknad om politiattest for fosterforeldre, kan det vanskeliggjøre vurderingen av hvem som er mottaker av politiattesten, og i forlengelsen av dette, vurderingen om vilkårene for fornyet vandelskontroll er tilstede. I andre situasjoner kan det være aktuelt for politiet å utlevere opplysninger som ikke anmerkes på politiattest, til mottakeren av attesten. For disse tilfeller vil det også være viktig at det er klargjort hvem som er mottakeren av politiattesten. I situasjoner hvor det ikke er bestemt hvem som skal foreta vandelskontrollen, typisk der det ikke er avklart hvilken kommune som skal godkjenne fosterhjemmet, kan en hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet, vanskeliggjøre de oppgavene politiet har i tilknytning til vandelskontrollen av fosterforeldrene.

I tillegg til forslaget om at Bufetat skal gis hjemmel til å bekrefte formålet med søknad om politiattest for fosterforeldre, foreslår departementet i ny § 2 a i forskrift om politiattest i henhold til barnevernet, at Bufetat skal gis hjemmel til å kreve barneomsorgsattest av fosterforeldre som Bufetat inngår oppdragsavtale med før hjemmet tilbys kommunene. Vår vurdering er at det kan bli vanskelig for politiet å skille mellom disse situasjonene, særlig når to ulike aktører skal foreta separate vandelskontroller av samme personkrets, med bakgrunn i formålsbekreftelse fra samme aktør.

På bakgrunn av dette anmoder vi departementet om å ikke videreføre midlertidig hjemmel av 01.02.2021 som en varig ordning. Vi anmoder departementet om å vurdere om vår alternative løsning ligger innenfor ordlyden i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum, se nedenfor.

Alternativ løsning innenfor ordlyden i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum

Finnmark politidistrikt viser til høringsnotat pkt. 3.1.1 hvor departementet påpeker at myndigheten til å foreta vandelskontroll av fosterforeldrene tilligger kommunen i forbindelse med godkjenningen av fosterhjemmet til det enkelte barnet.

Barnevernloven § 6-10 tredje ledd første setning bestemmer at "[d]en eller de som skal godkjennes som fosterforeldre, jf. § 4-22, skal legge fram uttømmende og utvidet politiattest i samsvar med politiregisterloven § 41". Barnevernloven § 4-22 andre ledd oppstiller både generelle og mer spesifikke krav for de som skal være fosterforeldre. Slik vi ser det kartlegges kravene til fosterforeldre gjennom en prosess for henholdsvis generell godkjenning som fosterforeldre, og spesiell godkjenning for det enkelte barnet, jf. også forskrift 18. desember

2003 nr. 1659 om fosterhjem § 5 tredje ledd som bestemmer at barneverntjenesten bare kan godkjenne fosterhjem dersom barneverntjenesten har funnet at fosterforeldrene oppfyller de generelle kravene etter § 3. Som det fremgår av høringsnotatet pkt. 3.1.1 er dagens praksis at politiattest innhentes i forbindelse med plassering av det enkelte barnet.

Kravet om politiattest i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum er i henhold til ordlyden knyttet til tidspunktet for "godkjenning som fosterforeldre" og ikke tidspunktet for "godkjenning som fosterhjem". De generelle kravene til fosterforeldre er regulert i forskrift om fosterhjem § 3. I bestemmelsens andre ledd vises det til at fosterforeldre må ha godandel og legge frem uttømmende og utvidet politiattest, jf. barnevernloven § 6-10 tredje ledd. Utover fosterhjemsforskriften § 5 tredje ledd som bestemmer at politiattest må foreligge før barneverntjenesten kan godkjenne fosterhjemmet, inneholder loven ikke en nærmere regulering av hvilket tidspunkt barneverntjenesten skal kreve at politiattest legges frem, annet enn at politiattest skal legges frem i forbindelse med godkjenning, jf. barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum. Tilsvarende følger det av forskrift om politiattest i barnevernet § 6 første ledd fjerde punktum at politiattest «skal kun kreves av den (...) som skal (...) godkjennes til å utføre de oppgaver som omfattes av denne forskrift». Sammenhengen i regelverket taler for at politiattest senest må foreligge når barneverntjenesten i fosterhjems kommunen skal godkjenne fosterhjemmet.

Det er tildelingen av oppdraget som fosterhjem for det enkelte barnet som begrunner det strenge vandelskravet i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første setning, jf. politiregisterloven § 37 første ledd nr. 5. Samtidig taler ressurs- og effektivitetshensyn for at politiattest bør legges frem i forbindelse med den generelle godkjenningen av fosterforeldrene. Vi viser til forskrift 06. april 2021 nr. 1080 om endring i forskrift om fosterhjem hvor det er vedtatt et nytt tredje ledd i fosterhjemsforskriften § 3 som bestemmer at «[f]osterforeldre skal gjennomføre opplæring før barnet flytter inn. Opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger». Endringen trer i kraft fra 01.01.2022. Tilsvarende fremgår det på Bufdir.no at det blant annet stilles krav om at vanlige fosterhjem, familiehjem og beredskapshjem må gjennomgå PRIDE-opplæring før noen kan bli et fosterhjem.¹ Etter at PRIDE-programmet er fullført vil fosterhjemstjenesten foreta en forhåndsvurdering av fosterforeldrene, før fosterforeldrene mottar fosterhjemsoppdrag fra kommunene.² Ressurs- og effektivitetshensyn taler for at politiattest bør kunne innhentes i forbindelse med en slik forhåndsvurdering.

Vår vurdering er at det ligger innenfor ordlyden i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum å kreve politiattest både ved forhåndsvurdering av den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre, og når fosterforeldrene skal godkjennes som fosterhjem, jf. henvisningen til barnevernloven § 4-22 i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum. Vår vurdering tilsier videre at det er fosterhjemstjenesten som bør ha ansvaret for å kreve politiattest fremlagt ved forhåndsgodkjenning, mens kommunen har det endelige ansvaret for å kreve politiattest fremlagt ved godkjenning av fosterhjem.

Hvis departementet er enig i vår lovtolkning, anmoder vi departementet om å presisere i forskriften at politiattest kan innhentes både i forbindelse med forhåndsgodkjenning og ved godkjenning som fosterhjem. Videre anmoder vi departementet om å vurdere og klargjøre i forskriften hvem som har ansvar for å innhente politiattest og hvem som skal vurdere attesten i de ulike situasjonene. Se vårt forslag til ordlyd i punkt 4.

¹ <https://ny.bufdir.no/fosterhjem/ulike-typer-fosterhjem/>

² <https://ny.bufdir.no/fosterhjem/opplaring/>

2. Hjemmel for Bufetat til å kreve politiattest for heldøgns avlastningstiltak

Departementet foreslår å endre forskrift om politiattester i barnevernet § 3 slik at det tilføyes at Bufetat skal ha ansvar for å kreve politiattest av avlastningstiltak som gjelder beredskapshjem jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a eller spesialiserte fosterhjem, jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav c.

Finnmark politidistrikt har ingen innvendinger mot departementets forslag og vurderer at den foreslåtte ordlyden i forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3 andre ledd er tilstrekkelig presis. Se imidlertid våre merknader til § 3 tredje ledd i punkt 4.

3. Politiattest for personer som ansettes i eller utfører oppgaver på vegne av Bufetat

Departementet foreslår at den som skal ansettes i, eller utføre oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten skal fremlegge politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Kravet om politiattest gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

Finnmark politidistrikt har ingen innvendinger til forslaget om at ansatte i Bufetat som skal utføre oppgaver som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige, skal fremlegge politiattest. Den skisserte løsningen er tilsynelatende enklere å håndheve enn nåværende barnevernlov § 6-10 andre ledd jf. § 5-1 og forskrift om politiattest i henhold til barnevernet § 2.

Vår vurdering tilsier imidlertid at det ikke er nødvendig at Bufetat skal ha hjemmel til å kreve politiattest av fosterforeldre som Bufetat inngår oppdragsavtale med før hjemmet tilbys kommunen, jf. vår vurdering i pkt. 1. Vi påpeker at forslaget innebærer at de aktørene Bufetat inngår oppdragsavtale med må fremlegge to ulike typer politiattest, hvor den ene er avgrenset til å omfatte blant annet overtredelser av seksualforbrytelser mot barn jf. politiregisterloven § 39 første ledd, mens den andre viser alle straffer, strafferettslige reaksjoner og andre tiltak som er registrert i reaksjonsregisteret jf. politiregisterloven § 41. Dette kan innebære at Bufetat inngår en oppdragsavtale med en part som fremviser en barneomsorgsattest uten anmerkninger til Bufetat, men senere fremviser en uttømmende og utvidet politiattest til kommunen med anmerkninger. Etter en skjønnsmessig vurdering kan kommunen komme frem til at vedkommende med anmerkninger på en uttømmende og utvidet politiattest ikke kan godkjennes som fosterhjem. Ressurshensyn og hensynet til fosterforeldre som er part i oppdragsavtaler med Bufetat taler mot en slik løsning.

Vår tolkning tilsier at det er tilstrekkelig forankring i barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum for fosterhjemstjenesten til å kreve politiattest av den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre i forbindelse med den generelle godkjenningprosessen som foretas før et barn plasseres i fosterhjemmet. Hvis departementet er enig i vår vurdering om at politiattesten kan innhentes i forbindelse med forhåndsvurdering, mener vi at det ikke vil være nødvendig at Bufetat gis en egen hjemmel til å innhente politiattest for fosterforeldre som Bufetat inngår oppdragsavtale med.

4. Forslag til nye bestemmelser

Finnmark politidistrikt vurderer at forslag til barnevernloven § 6-10 nytt tredje ledd, ny barnevernlov § 12-11 tredje ledd og ny § 2a i forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven er tilstrekkelig presis.

Vi foreslår følgende ordlyd i forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3:

*Den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre, jf. barnevernloven § 4-22, skal legge frem uttømmende og utvidet politiattest etter lovens § 6-10 tredje ledd første punktum. **Politiattesten kan kreves fremlagt i forbindelse med vurdering av om fosterforeldrene oppfyller de generelle kravene til fosterforeldre og ved godkjenning av fosterhjemmet, jf. barnevernloven § 4-22. Fosterhjemstjenesten har ansvar for å foreta vandelskontroll av fosterforeldre i forbindelse med forhåndsgodkjenning, og barneverntjenesten i den kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet har ansvaret for å foreta vandelskontrollen av fosterforeldre når et fosterhjem skal godkjennes.***

Tilsvarende krav om politiattest gjelder for private som tar i mot barn som heldøgns avlastningstiltak. Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for å foreta vandelskontrollen når avlastningstiltaket gjelder beredskapshjem jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a eller spesialisert fosterhjem jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav c.

Barneverntjenesten skal vurdere om andre som bor i fosterhjemmet eller avlastningshjemmet, skal fremlegge politiattest etter barnevernloven § 6-10 tredje ledd tredje punktum. *Barne-, ungdoms- og familieetaten skal vurdere om andre som bor i beredskapshjem, jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a eller spesialisert fosterhjem, jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav c, skal fremlegge politiattest etter barnevernloven § 6-10 tredje ledd tredje punktum.*

I tillegg foreslår Finnmark politidistrikt at det tilsvarende tydeliggjøres i forskrift om fosterhjem § 3 hvilke situasjoner som utløser krav om politiattest for fosterforeldre. Vi anbefaler departementet at eventuelle retningslinjer for bestemmelsene innarbeides ved oppdatering av rundskriv Q-2011-34.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslag til barnevernloven § 6-10 nytt tredje ledd, ny barnevernlov § 12-11 tredje ledd og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven ny § 2a kan medføre at det fremsettes flere antall søknader om politiattester til Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester enn tidligere. Tilsvarende vil det hvis departementet er enig i vår tolkning av barnevernloven § 6-10 tredje ledd første punktum om at det kan innhentes politiattest i forbindelse med generell godkjenning av fosterforeldre, medføre en økning i antall søknader om politiattest. Ettersom kravet om politiattest bare vil gjelde for nyansettelser, eller nye som rekrutteres som fosterforeldre antar vi at denne praksisen vil medføre en økning i antall søknader over tid.

Den samlede økningen i antall søknader om politiattester antas å være beskjedne. Statistisk sett behandler en saksbehandler ved politiattestkontoret gjennomsnittlig cirka 20 000 politiattester per år. Hvis endringen medfører en økning av innkomne søknader i denne størrelsesorden eller mer, vil det potensielt kunne ha personellmessige konsekvenser. Vi vil

likevel understreke at flere mindre endringer eller presiseringer i ulike regelverk, kan gi utslag i en økning av den totale saksmengden til politiattestkontoret.

Med hilsen

Ellen Katrine Hætta
Politimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Gunilla Engenes Hansen
Rådgiver